

Szólalj meg bátran a zene nyelvén!

Tartalomjegyzék

Előszó	2
Előismeretek	2
Általános szabályok	2
Gyakorlatok	2
Dallam	2
Pentaton improvizáció	2
Népdalimprovizáció	4
Dallam akkordinga fölé	6
Dallam akkordsor fölé	7
Dallam dalkíséret fölé	7
Medley	8
Variáció	8
Díszítés	8
Dallamdíszítés	8
Basszusdíszítés	9
Figuráció	9
Felrakás	9
Bővítés	9
Akkordok beszúrása	9
Echo	9
Álzárlatos coda	10
Az előbbi lépések kombinációja	10
Metrum, ritmus	10
Proportio	10
Partita	10
Transzponálás, transzformálás	10
Minore-maggiore váltás	10
Transzformálás bármilyen modális hangnembe	10
Ritornell	10
Újraharmonizálás	10
Stílusjegyek felismerése és alkalmazása	11
Saját anyag	11
4 ütem	11

8 ütem	12
12-16 ütem	12
Nagyobb forma	13
Harmonizáció	14
Csak záróhang	14
1 ütem 1 akkord	14
1 hang 1 akkord	14
1 hang 2 akkord	14
Változó harmóniaritmus	15
Stílusok	15
Építőelemek	15
Akkordsorok	15
Táncok	16

Előszó

Előismeretek

- kottaolvasás
- akkord

Általános szabályok

Minden gyakorlatot minél többféle, minél különbözőbb variációban végezz el, legfőképp minél több hangnemben.

Amikor ketten két különböző szerepben játszottok, megbeszélés szerint cserélgethettek.

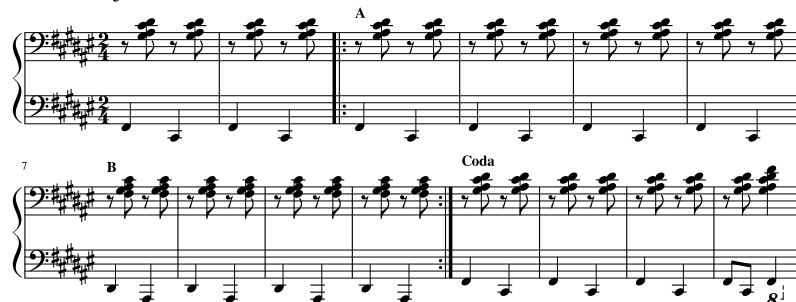
Gyakorlatok

Dallam

Pentaton improvizáció

- Hangszerelés
  - egy vagy több billentyűs hangszer vagy hárfa pentaton hangolással (c♯, d♯, e♭, f♯, g♯, a♯, b)
- Szabályok

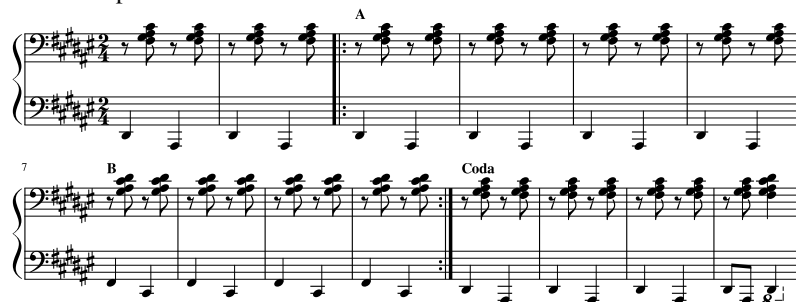
- Partnered játssza az alábbi kíséretet:

- Improvizálj dallamot egy kézzel a fekete billentyűkön az A résznél belépve. Ügyelj arra, hogy a dallam változatos és kifejező legyen.
- Az A-B szakasz váltakozását tetszőleges mennyiségben ismételjétek.
- Amikor be szeretnétek fejezni, a B rész alatt jelezz, hogy "jön a Coda", és ugorjatok a Codára.

- Variációk

- Kezdés lá-pentatonnal

- Karakter

- * Altató

- * Keringő

- * Szamba

- * Bolgár ritmusok

· 3+3+2/8

- 3+2/8
- 2+2+3/8
- Dallam felrakása
  - * két kézzel oktávban
  - * két kéz felváltva
  - * két kézzel 2 szólamban
- Dallam felosztása frázisokra
  - * 2+2 ütem
  - * 1+1+2 ütem
- Dallam formája
  - * periódus: A Av
  - * zenei mondat: A Av B
- Figyeld meg!
  - A dallam jellegzetes ritmikától nyer karaktert.

Népdalimprovizáció

- Hangszerelés
  - énekhang vagy bármilyen hangszer
- Szabályok
  - Válassz egy népdalt vagy népies műdalt (giusto ritmikáját).

- Írd le az alábbi jellemzőit:
  - * sorszerkezet (betűjelekkel, esetleg színekkel jelölve)
  - * dallamsorok hullámvázása (grafikusan ábrázolva)
  - * hangsor

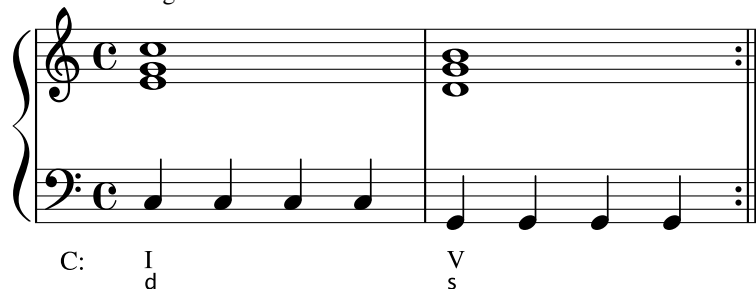
- * egy sor hány ütem
- * TODO
- Ilyen vagy némileg módosított tulajdonságokkal rögtönözz egy népdalt, lehetőleg énekelve (pl. lalázva vagy szolmizálva).

- Ötletek (sorszerkezet szerint csoportosítva)
  - A A5 A5v A
    - * Sárga vagyok, mint a nyárfa levele
    - * Száraz fából könnyű hidat csinálni
  - A B B A
    - * Csillagok, csillagok
    - * Szépen úszik a vadkácsa a vízen
  - A B Bv A
    - * Erdő, erdő, de magos a teteje
    - * Túl a Tiszán faragnak az ácsok
  - A A B A
    - * A csitári hegyek alatt
    - * Általmennék én a Tiszán ladikon
    - * Erdő, erdő, erdő, marosszéki kerek erdő
  - A A B Bv
    - * Kis kece lányom
  - A5 A5v A Av
    - * Röpülj, páva, röpülj
    - * Béreslegény
- Figyeld meg!
  - Egy természetes dallam levegőnyi frázisokból épül fel.
  - Egy frázis visszatérhet, akár módosítva; így könnyű megjegyezni, és a hallgatónak is az ismerősség érzését nyújtja.
  - Rögtönzéskor bátran indulj ki meglevő anyagból.

Dallam akkordinga fölé

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
  - énekhang vagy bármilyen hangszer (opcionális)
- Szabályok
  - Partnered váltogasson két akkordot az alábbi séma szerint:

- Improvizálj fölé dallamot.
- Az akkordinga addig ismétlődjön, amíg nem jelzel.
- Variációk
  - Ha még nem ismered az akkordokat, partnered vagy másvalaki játsszon elő dallamokat, Te pedig ismételd őket.

- Fokozatosan vezess be díszítőhangokat.

- * Csak akkordhangok
- * Akkordhangok + átmenő hangok
- * Akkordhangok + váltóhangok
- * Akkordhangok + késleltetések
- * Mindenféle díszítés

- Az V. fok helyett vegyél más akkordot:
  - * dúrban
    - V
    - IV
    - II
    - VI
    - III
  - * mollban
    - V $\sharp$
    - IV
    - VI
    - III
- Próbálkozhatsz modális hangsorokkal is.
- Figyeld meg!
  - Egy dallam elsősorban az aktuális harmónia, másodsorban az aktuális hangsor hangjaiból építkezik.

Dallam akkordsor fölé

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
  - énekhang vagy bármilyen hangszer (opcionális)
- Szabályok
  - Válassz egy érdekes akkordsort.
  - Partnered ismétlegesse jelzésig, Te pedig improvizálj fölé dallamot. (Kezdetben minél egyszerűbb dallamokra törekedj.)
- Ötletek
  - Id. Akkordsorok
  - barokk chaconne-ok
  - könnyűzenei számok
- Variációk
  - Szólamok eloszlása
    - * Partner: basszus, Te: harmóniák + dallam
    - * Te: basszus + dallam
    - * Te: basszus + harmóniák + dallam

Dallam dalkíséret fölé

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
  - énekhang vagy bármilyen hangszer (opcionális)
- Szabályok
  - Válassz egy dalt egyszerű, végig hasonlóan figurált kísérettel vagy egy olyan tételt, amely gyakorlatilag egy figurált akkordsor.

- Partnered játssza a harmóniákat, Te pedig improvizálj fölé dallamot.
- Ötletek
  - Bach-Gounod: Ave Maria
  - Bach: WTK I. c-moll prelúdium
  - Bach: c-moll kis prelúdium
  - Saint-Saëns: Hattyú
  - TODO
- Variációk
  - Partnered a kíséretet ne kottából, hanem harmóniai vázból játssza.

Medley

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
  - énekhang vagy bármilyen hangszer (opcionális)
- Szabályok
  - Válassz egy népszerű akkordsort, és gyűjts minél több komolyzenei művet vagy könnyűzenei számot, amely rá épül.
  - Partnered ismétелgesse a harmóniasort, Te pedig játszd a művek dallamait egymás után.
- Példák
  - Pachelbel: Canon
  - La Folia
  - Romanesca
  - d-s-l-f
  - Blues-kör

Variáció

Díszítés

Dallamdíszítés

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
  - énekhang vagy bármilyen hangszer (opcionális)
- Szabályok
  - Válassz egy népéneket (pl. az alábbi kötetekből) vagy egy dalt, melynek dallama egyenletes értékekben mozog.
    - * Bach: Négyszólamú korálfeldolgozások
    - * Szent vagy, Uram!
    - * Evangélikus Énekeskönyv
  - Partnered játssza a kíséretét fele tempóban, Te pedig improvizálva díszítsd ki a dallamát barokkos motívumokkal.

- Variációk
  - Szólamok eloszlása
    - * Partner: basszus, Te: harmóniák + dallam
    - * Te: basszus + dallam
    - * Te: basszus + harmóniák + dallam
- Példák
  - Bach: Ich ruf zu Dir (folytatni a díszítést)
  - Bach: O Mensch, bewein dein Sünde groß
  - Bach: Schmücke dich BWV 654
  - Bach: Komm, Heiliger Geist BWV 651

Basszusdíszítés

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
- Szabályok
  - Válassz egy akkordsort.
  - A basszusát díszítsd ki a stílusra jellemző motívumokkal.
    - * oktávugrás
- Példák
  - Pachelbel: Canon -> Corelli: Karácsonyi concerto

Figuráció

- Hangszerelés
  - akkordikus hangszer
- Szabályok
  - Válassz egy akkordsort vagy egyszerű akkordkíséretes tételt.
  - Figuráld a kíséretét különféle módokon.

Felrakás

- Hangszerelés
  - orgona
- Szabályok

Bővítés

Akkordok beszúrása

- meglévő akkordsorba akkordokat, diszsonanciákat beszúrni

Echo

Álzárlatos coda

Az előbbi lépések kombinációja

Metrum, ritmus

Proportio

- Szabályok
  - Válassz egy páros metrumú táncételt.
  - Játszd le, majd utána rögtönözd a hármass metrumú változatát.
- Példák
  - Speer: Musikalisch-Türkischer Eulen-Spiegel - táncok - TODO kotta

Partita

- tánc típusok

Transzponálás, transzformálás

Minore-maggiore váltás

- Ötletek
  - Karácsonyi dalok
  - In the Mood
  - Chopin: Gyászinduló
  - Beethoven: Holdfény-szonáta 1. tétel
- Példák
  - Oleg Berg
  - Mahler: 1. szimfónia - 3. tétel
  - Tales of Monkey Island - LeChuck's Theme

Transzformálás bármilyen modális hangnembe

Ritornell

- Szabályok
  - hallgató a témát olyan hangnemekben hozza, amilyenekbe a tanár közjátékokkal modulál

Újraharmonizálás

- Előfeltétel

- Harmonizáció
- Szabályok
  - Válassz egy dallamot.
  - Játssz különféle harmonizációkkal.
- Példák
  - Publio Delgado
  - Harmath Dénes

Stílusjegyek felismerése és alkalmazása

- Előfeltétel
  - Stílusok
- Szabályok
  - Válassz egy dallamot.
  - Játssz különféle stílusokban.
- Példák
  - Richard Grayson
  - Harmath Dénes

Saját anyag

Előfeltétel:

- Dallam
- Variáció

Lépések:

- csak harmóniasor
- +karakter
  - lüktetés
  - ritmusképlet
  - figuráció
- +dallam
  - csak akkordhangok
  - díszítőhangok

4 ütem

- típusok
  - barokk
    - * “standard kör”
    - * ereszkedő
    - * emelkedő
    - * inga

- pop
  - * d-s-l-f
  - * d-l-r-s
- saját harmóniasor
  - harmóniák szerepe
    - * fő
      - I
      - V
      - IV
    - * mellék
      - II
      - III
      - VI
      - (VII)
  - stílusok harmónianyelve

8 ütem

- szekvenciák
  - autentikus: l-r-s-d-f-t-m-l
  - plagális-autentikus: d-s-l-m-f-d-s-d
  - autentikus-plagális: d-f-r-s-m-l-f-d
  - plagális: d-s-r-l-m-f-s-d
- formák
  - periódus: A(4) Av (4)
  - zenei mondat: A(2) Av(2) B(4)
  - kontrasztáló periódus: A(2) B(2) A(v)(2) C(2)
  - kvintváltás: A(2) A5(2) A5v(2) A(2)
  - kvintváltás: A(2) A5(2) b(1) bv(1) A(2)

12-16 ütem

- formák
  - strófikus: A(4) B(4) C(4) D(4)
  - háromtagú forma: A(4) B(4) A(4)
  - szűkített háromtagú forma: A(4) Av(4) B(4) Av(4)
- hangnemtervek
  - +/-1
  - párhuzamos
  - minore/maggiore
  - tercrokron

Nagyobb forma

- kontrasztáló téma
- nagy háromtagú forma
  - A
  - B
  - A
  - mindegyik 4 soros
  - menüett
- rondóforma
  - T
  - E1
  - T
  - E2
  - T
  - mindegyik 4 soros
  - gavotte
- nyitányforma
  - A
  - B
  - Av
  - Bv
  - Av
  - ouverture
- ritornell
  - R
  - S1
  - Rv +1
  - S2
  - Rv parallel
  - S3
  - R
  - concerto
- fantázia
  - T
  - T +1
  - szekvencia
  - orgonapont
  - zárlat (coda T -1)
  - prelúdium
- nagy kéttagú forma
  - 1. * T
    - * szekvencia
    - * zárlat +1
  - 2. * T +1

- * T -1 parallel
- * (szekvencia)
- * zárlat
- bármilyen táncjáték

Harmonizáció

Csak záróhang

1 ütem 1 akkord

- Happy Birthday
- Pál, Kata, Péter
- Boci, boci, tarka

1 hang 1 akkord

- 2 dallamhang egymás után - tipikus fordulatok
- Zárlatok mint idiómák
- 3 hang
- 4 hang
- Korálsor - cél, zárlat

1 hang 2 akkord

- 1 hang 1 akkordból kiindulva +
  - alap-szext
  - átmenő szekund
  - basszuskésleltetés
  - kromatikus basszus
  - basszus oktáv + késleltetés

Változó harmóniaritmus

Stílusok

Építőelemek

Akkordsorok

Happy Birthday

F: d s 7 s d 6 m f 6 3 d

Pachelbel: Canon

D: d s l m f d f s

Bach: Goldberg-variációk

G: d 6 t 6# s 6 m 6 f s d

La Folia

a: l # m l s d s l r # l r # l

Vavilov (attr. Caccini): Ave Maria

g: l 7 r 7 s 7 d 7 f 7 t 7 5# # m 6 # m l

Paganini: 24. caprice

a: l # m l # m l # m l r s d 6 6 6# # l

Passamezzo moderno

C: d f d s d ta d f 4 3 d

Greensleeves/Romanesca/Passamezzo antico

a: l s l # m l s l # m l d s l # m d s l # m l

Purcell: Chaconne (The Fairy Queen)

C: d s r l 6 m f s 7 6# s f 6 3 d

Blues-kör (12 ütemes)

Swing

C: 9 9 9 9 9 9 10b 9 10b 11#

7b 7b 7b 7b 7b 7b 7b 7b 7b

6 6 6 6 6 6 6 6 6

d f d s f d s d s d

Táncok